

# Sramota je da Šakića zovu uzorom Hrvata



VLADA NIJE ISTAKNULA KOLIKO JE VAŽNO DA JE HRVATSKA OSUDILA ŠAKIĆA, PA SE ZATO DOGAĐA DA GA SVEĆENIK PROGLASI UZORNIM

PIŠE: dr. EFRAIM ZUROFF, ravnatelj Centra Simona Wiesenthala u Jeruzalemu

Smrt zapovjednika logora Jasenovac Dinka Šakića početkom prošlog tjedna jak je podsjetnik da se Hrvatska ubrzano približava kraju važne faze vlastitog suočavanja s poviješću Drugoga svjetskog rata i naslijedom NDH. Naravno, mislim na period u kojem je demokratska Hrvatska imala moć i sredstva da procesuirala ustaške zločince. To je postalo moguće tek 1991., slomom Jugoslavije, no ubrzo neće više biti moguće jer posljednji zločinci umiru.

Šakićeva je smrt okončala spekulacije da će možda (pošto predsjedniku Mesiću završi mandat) biti pomilovan, i nakon njega preostaje samo još jedan slučaj koji bi mogao rezultirati suđenjem, a riječ je o bivšem šefu ustaške policije u Požezi Milivoju Ašneru. Sredinom srpnja austrijske su vlasti najavile da će ga podvrgnuti nizu fizičkih i mentalnih testova kako bi ustanovile mogu li ga izručiti Hrvatskoj. No, s obzirom na neslavni historijat Austrijanaca proteklih godina kad je posrijedi privođenje nacističkih ratnih zločinaca pravdi, šanse da Ašneru sude nisu velike. Pretpostavljajući da će on, nažalost, izbjeći kažnjavanje, trenutačno smo u poziciji da ocijenimo kako se Hrvatska odnosila prema pitanju procesuiranja ustaških zločinca.

Iako je u proteklih 17 godina bilo dosta osumnjičenih, samo su tri slučaja došla do faze mogućeg suđenja u Hrvatskoj: Šakića, Ive Rojnice, ustaškog stožernika u Dubrovniku, te Milivoja Ašnera, a svi oni imaju nekoliko sličnih, važnih karakteristika. Sva trojica sebe su smatrali vatrenim patriotima i gorljivim ustašama. Sva trojica pobjegla su iz Jugoslavije kako bi izbjegli suđenje u Beogradu – prva dvojica u Argentinu, a treći u Austriju. Sva su trojica obnovili veze s domovinom čim je ona postala neovisna i čak su postali aktivni u javnom životu. Šakić je na razne načine surađivao s Vladom, Rojnicu zamalo nisu imenovali hrvatskim veleposlanikom u Argentini, a Ašner je čak osnovao političku stranku koja je sudjelovala u nacionalnim izborima. Čini se kako nijedan od njih nije osjećao strah od toga da mu se sudi u demokratskoj Hrvatskoj. (Vrlo je vjerojatno da je agresivni nacionalizam predsjednika Tudmana poticao njihov osjećaj sigurnosti.)

S obzirom na te okolnosti, može se reći da, barem što se tiče Šakića i Ašnera, njihova omedavno samostalna domovina nije ispunila njihova očekivanja. Naprotiv, kulmina-

cija njihovih političkih snova – samostalna Hrvatska nacija – država s većinskim hrvatskim stanovništvom – osudila ih je za ono za što su neprestano iznova inzistirali da su savršeno legitime političke akcije. U tom smislu, uspjeh suđenja Šakiću (i kazna koju je dobio) u glavnome gradu neovisne Hrvatske, a koje je vodio panel hrvatskih sudaca, nije moguće ignorirati.

Uzme li se to u obzir, kakav je učinak nastojanja da se sudi ustaškim zločincima u demokratskoj Hrvatskoj? Jedna od najvažnijih stvari u tom smislu jest pasivnost svake hrvatske Vlade do danas kada se radi o pokušaju otkrivanja nacističkih kolaboracionista. Državni tužitelji i/ili istražitelji nisu nikada otkrili nijednoga osumnjičenog. Zapravo, svaki od tri najvažnija slučaja otkrio je (ili razotkrio) Centar Simona Wiesenthala, koji do tada nikada nije poka-

zao osobitu stručnost u pogledu hrvatskih zločina. Međutim, kada su zločini javno obznanjeni, Vlada je bila prisiljena pozabaviti se dokazima i odgovoriti na zahtjeve da se ustaškim zločincima sudi. (U tom smislu bilo je jasno da bi agresivna potraga za tim zločincima bila politički vrlo rizična za bilo koju vladu.)

S jedne strane suđenje Šakiću bilo je, nedvojbeno, među najuspješnijim i najsmislenijim suđenjima nekom nacističkom, u ovom slučaju ustaškom, ratnom zločincu u postkomunističkoj Europi, te je pozitivno utjecalo ne delegitimaciju najtvrdje ustaške ideologije. S druge strane, Vlada je učinila vrlo malo da naglasi



**Pasivnost Vlade u vođenju ostalih slučajeva i njezin neuspjeh da isposluje izručenje Ive Rojnice samo je potaknula NDH-nostalgiju**

važnost toga te o kakvu je uspjehu riječ. Činjenica da se ne spominje u novom postavu Memorijalnog muzeja Spomen-područja Jasenovac jest skandal koji samo potiče nečuvane komentare poput onog što ga je dao svećenik na Šakićevu pogrebu – da je pokojni ustaški zločinac uzor svih Hrvata. Osim toga, pasivnost Vlade u vođenju ostalih slučajeva i njezin neuspjeh da isposluje izručenje Ive Rojnice dvo-smisljena je poruka koja je samo potaknula nostalgiju prema NDH, što je očita na Thompsonovim koncertima, ali i u drugim pitanjima.

Otkad više nema živih osumnjičenika (osim Ašnera) koji bi se mogli procesuirati, bitka za hrvatsku dušu preselila će se u učionice, na memorijalna mjesta i u javnu arenu, u kojoj će se bitka za povijesnu istinu nastaviti i trajati, nesumnjivo, godinama. ■